

BRON VAN VEZELS, VETZUREN EN EIWITTEN

Grasraffinage

GEMAAID BERM- EN NATUURGRAS GAAT MEESTAL NAAR COMPOSTEERDERS. MAAR GRAS IS VEEL BETER TE BENUTTEN. IN NEDERLAND ZIJN TWEE BIORAFFINADERIJEN IN ONTWIKKELING DIE UIT GRAS VEZELS, VETZUREN EN EIWITTEN HALEN.

GRAS IS ER IN NEDERLAND GE-
noeg. Het maaien van bermgras en gras uit
natuurgebieden is alleen al goed voor 1,7 mil-
joen ton per jaar. Nu brengen gemeenten en
natuurbeheerders het gemaaid gras meestal
naar composteerders of soms naar vergisters,
die dit groene afval omzetten in bio-energie.
Maar het gras is beter te benutten: bioraffina-
derijen kunnen het opsplitsen in bijvoor-
beeld vezels voor in de bouw, vetzuren voor
in diervoer en eiwitten voor in toetjes.

Groot voorvechter van grasraffinage is
prof.dr. Johan Sanders, emeritus hoogleraar
aan de Wageningen Universiteit. 'Gras is ei-
genlijk te waardevol om zo aan koeien te ge-
ven', vindt hij.

Zijn onder-
zoeksgroep
heeft de provin-
cie Gelderland
voorgerekend
dat de Achter-
hoek, een regio

met 3200 veebedrijven, voor tweederde zelf-
voorzienend zou kunnen zijn op het gebied
van eiwitrijk voer als de eiwitten van lokale
raffinaderijen komen die gras en maisloof
splitsen. Nu komen deze eiwitten vaak van
grootschalig verbouwde soja uit Latijns-Ame-
rika. Daar is deze productie schadelijk voor
zowel de natuur als kleine boeren.

Het idee om gras te raffineren past in een
breder streven om gewassen beter te benut-
ten met bioraffinage. Bioraffinage is niet
nieuw – de suikerfabrieken raffineren al ja-
ren suikerbieten – maar voor het eerst wor-
den nu commerciële bioraffinaderijen ge-
bouwd die ook gras, maisloof en ander groen

afval aankunnen. In juli opent het bedrijf
NewFoss een eerste commerciële grasraffina-
derij in het Brabantse Uden. Die gaat jaar-
lijks 40 000 ton gras en ander groen verwer-
ken. In een fabriekshal van 500 m² komen
daarvoor vijf procesreactoren te staan, elk on-
geveer 5 m hoog en 6 m lang. 'Zo'n raffina-
derij staat nog nergens ter wereld', zegt direc-
teur Geert van Boekel van NewFoss trots.

De milde, natte raffinatetechniek van
NewFoss heeft zich in ieder geval al bewezen
tijdens een pilot in Heerenveen. Afgelopen
twee jaar verwerkte deze proefinstallatie en-
kele tientallen tonnen groen afval, waaron-
der berm- en natuurgras. In de eerste tank
wordt het zand eraf gespoeld en in de tweede
tank breekt een sapconcentraat met bac-
teriën de celwanden open. In de volgende
drie tanks worden alle celstoffen, zoals zou-
ten, eiwitten, suikers en sporenelementen,
eruit gespoeld met gedemineraliseerd water.
Het proces gaat dag en nacht door. De vezels
gaan naar de kartonindustrie en naar ener-
giemaatschappijen die ze gebruiken als
bijstook bij de kolen. Een chemiebedrijf
neemt uit het sap de vetzuren en aminozu-
ren af, om te onderzoeken of deze zijn te ge-
bruiken bij het maken van bioplastic.

Om continue aanvoer van het groen te
verzekeren heeft NewFoss intentieverkla-
ringen getekend voor twintig installaties
bij composteerbedrijven, waaronder het
Brabantse Van Berkel Biomassa Producten.
Deze bedrijven hebben de vergunningen
om het gras bij gemeenten en natuurb-
heerders op te halen. Vervolgens kunnen
ze dan kiezen: composteren of via de raffi-
naderij van NewFoss verwerken. 'Qua prijs

De mobiele raffinaderij van Grassa.

zitten we goed', zegt de directeur. 'Bedrij-
ven betalen nu voor het laten composteren
of vergisten vijftien tot twintig euro per ton
groen afval. Omdat wij meer verdienen
aan de eindproducten, gaan we nu al rich-
ting tien euro per ton.' Grasraffinage be-
spaart zo kosten en geeft minder CO₂-
emissie dan composteren en vergisten,
stelt Van Boekel.

PIZZA'S

Toeval of niet, maar er is nog een Neder-
lands bedrijf dat een commerciële grasraffi-
naderij heeft ontworpen: Grassa. Een van de
aandeelhouders is hoogleraar Sanders, een
andere is Gjalt de Haan, eigenaar van loon-
werkersbedrijf Hoogland, dat gras maait in
weides, bermen en natuurgebieden. De mo-
biele raffinaderij van Grassa, die samen met
de Wageningen UR is ontwikkeld, is ge-
bouwd om uit het sap van weidegras ook ei-
wit te verkrijgen voor in veevoer. De Haan:
'Eiwit uit geraffineerd gras blijkt heel vee-
zaam voor varkens, kippen en koeien.'
Een pilotraffinaderij in het Friese Oenkerk,

FOTO NEWFOSS

De bioreactor van NewFoss in aanbouw bij Bofram Techniek.

gebouwd door PMF machinefabriek Delfzijl,
heeft de afgelopen twee jaar zo'n vijfhonderd
ton gras verwerkt. Hier wordt het gras eerst
in een *refiner* mechanisch ontsloten – de
grascellen zijn dan kapot. Vervolgens wordt
dit prutje net zolang geperst tot de vezels en
sap zijn gescheiden. Aan het verwarmde
grassap wordt melkzuur toegevoegd, waar-
door de eiwitten stremmen, zoals bij kaas
maken. Na afscheiden en drogen blijft dan
een eiwitbrok over. De Wageningen UR en
onderzoeksbureau Schothorst hebben al
aangetoond dat kippen, varkens en koeien
floreren op dit graseiwit. Bij het voeren van
graseiwitten komen ook minder fosfaten en
stikstof op het land terecht dan wanneer
koeien gewoon weidegras eten. Daarvan ver-
teren ze immers maar een deel.

Grasraffinaderijen zouden zelfs eiwitten
voor in toetjes, pizza's of slagroom kunnen
gaan verkopen, blijkt uit onderzoek van het
Nederlands Instituut voor Zuivelonderzoek

(NIZO) in Ede. Dit instituut heeft uit allerlei
plantensappen, waaronder grassap, het eiwit
rubisco gezuiverd en dat vervolgens kleur-
loos en wateroplosbaar gemaakt. De vee-
dingsbedrijven moeten alleen nog wel aan-
tonen dat dit nieuwe eiwit veilig is te eten.

NewFoss gaat vooralsnog geen eiwitten
winnen, laat directeur Van Boekel weten.
Berm- en natuurgras is daar te eiwitarm voor
en volgens hem is het ook lastig om voedsel-
producten uit afval te vermarkten. Maar Van
Boekel wil wel energie en meststoffen als
stikstof, kalium en fosfaten uit grassap gaan
halen, als daar afnemers voor zijn.

Grassa gaat nu praten met potentiële in-
vesteerders en afnemers, waaronder groepen
melkveehouders. Zijn commerciële raffina-
derij – die alleen nog op papier bestaat – zou
tussen mei en oktober acht ton weidegras en
maisloof per uur moeten gaan verwerken,
wil hij rendabel zijn (de pilot verwerkte een
halve ton per uur). De rest van de tijd kan

deze raffinaderij laagwaardiger berm- en
natuurgras of bijvoorbeeld afval van de toma-
tenteelt verwerken.

Natuuronderzoeker dr. Kor Zwart, die bij
kennisinstituut Alterra van de Wageningen
UR de ontwikkeling volgt, waarschuwt wel
voor te veel optimisme. 'De technologie
moet zich nog bewijzen. Uiteindelijk bepaalt
de markt of grasraffinage succesvol wordt.'
De beide bedrijven kunnen bijvoorbeeld
gaan kampen met een hoger wordende
waarde van gras. Door overheidssubsidies
zijn er meer vergisters gekomen, die voort-
durend op zoek zijn naar groen afval. Straks
hoeven gemeenten of bedrijven misschien
nog maar tien euro per ton groen afval te be-
talen, of helemaal niets meer. In zo'n markt
moeten de bioraffinaderijen meer aan de ve-
zels, vetzuren en/of eiwitten kunnen verdie-
nen dan nu. 'Ik ben razend benieuwd', zegt
Zwart. 'Het is in ieder geval ongelooflijk
moedig wat deze ondernemers nu doen.' ●